

МАТЕРІАЛ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

ЦЕРКВА ВСІХ І ДЛЯ ВСІХ

Проміжна заява

Вступ

Як підкреслив автор Послання до ефесян: Христос прийшов, щоб зруйнувати стіни (Еф. 2:14). Щоразу розглядаючи способи відгуку на проблеми інвалідності, ми повинні пам'ятати про стіни, які самі збудували. Усі ці стіни такі людські, але вони суперечать Христовому служінню примирення; стіни, які замикають людей всередині або виштовхують їх назовні; стіни, які заважають людям зустрічатися і розмовляти з іншими. У минулому людей з інвалідністю^[1] фактично тримали за стінами, в установах. Зараз ми всі є частиною ширшого суспільства. Близько 600 мільйонів людей є особами з інвалідністю. Проте вони й далі залишаються ізольованими. Зараз існують стіни сорому; стіни упереджень; стіни ненависті; стіни конкуренції; стіни страху; стіни невігластва; стіни богословських упереджень і культурного непорозуміння. Церква покликана бути інклюзивною спільнотою, руйнувати стіни.

Ця проміжна заява є запрошенням до подорожі, щоб зробити це більш реальним. Її написали люди з інвалідністю, їхні батьки та ті, хто у різний спосіб переживає життя разом із ними.

Історично інвалідність інтерпретували як втрату, як щось, що ілюструє людську трагедію. Євангельські історії про те, як Ісус зіцілював людей із різними хворобами та інвалідністю, традиційно інтерпретували як акти визволення, історії про те, як люди отримують можливість жити багатшим життям. Відтоді церкви часто боролися за те, як найкраще здійснювати відповідне служіння для людей з інвалідністю, для них і разом із ними.

[*] A Church of All and for All. An interim statement. https://ecumenism.net/archive/wcc/2003_wcc_a_church_for_all_en.pdf

[1] Про правильне вживання термінів щодо людей з інвалідністю див. <https://bf.in.ua/invalidnist/liudyna-z-invalidnistiu/> – прим. редактора.

Екуменічний рух також зіткнувся з необхідністю вирішення цього питання. Після четвертої асамблеї Всесвітньої ради церков у 1968 році виникла тема «Єдність Церкви і оновлення людства», яка пов'язувала питання Церкви і суспільства. На цій асамблеї і згодом посилювалися спроби осмислити Церкву як більш інклюзивну спільноту. Занепокоєння щодо включення людей з інвалідністю у Церкву виникло в рамках Комісії з питань віри і церковного устрою і набрало обертів на засіданні Комісії в Лувені 1971 р. Першою спробою вирішити питання осіб з інвалідністю було богословське дослідження служіння людям з інвалідністю у світлі Христового милосердя.

У наступний період турбота про людей з інвалідністю перейшла від богословських роздумів до практичних питань інклюзивності в церквах і церковних спільнотах. Але часто ці роздуми і дії в церквах розглядали «людей з обмеженими можливостями», «людей з різними потребами» та «осіб з інвалідністю» (всі ці терміни були покликані відображати інклюзивність і замінювали один одного) як об'єкти, а не суб'єкти роздумів. Поява Екуменічної спільноти захисту інвалідності (Ecumenical Disabilities Advocates Network, EDAN), заснованої на Асамблеї ВРЦ 1998 р., та її асиміляція в структурах ВРЦ командою СПК сама собою стала знаком надії в процесі зростання свідомості християнських церков та інституцій, адже тепер особи з інвалідністю самі є суб'єктами або акторами рефлексії чи дії. EDAN працює у восьми регіонах світу і слугує мережею зустрічей і підтримки, коли люди з інвалідністю намагаються вирішити конкретні питання і проблеми у своїх власних контекстах.

Проте в деяких церквах зростає усвідомлення того, що люди з інвалідністю запрошують Церкву по-новому осмислити розуміння Євангелії та природи Церкви. Це усвідомлення проявилось в першій проміжній заяві на Центральному комітеті ВРЦ 1997 р., яка прагнула по-богословському осмислити і заохотити церкви до дій, спрямованих на те, щоб бути більш інклюзивними спільнотами. Ця нова Проміжна заява, підготовлена за участю Комісії з питань віри і церковного устрою, є етапом на тривалому шляху. Вона не є вичерпною, але пропонує вказівки та думки щодо основних богословських тем. Сподіваємося, що ця заява також дасть можливість церквам взаємодіяти з дискурсом про інвалідність і допоможе вирішувати питання інклюзії, активної участі та повноцінного залучення людей з інвалідністю в духовне і соціальне життя церкви зокрема і суспільства в цілому.

Люди з інвалідністю — спільне та відмінне

1. «Інваліди» важко боролися за те, щоб їх визнали «людьми з інвалідністю». Боротьба була вартою з двох причин. По-перше, протягом усієї

історії людей з інвалідністю деперсоналізували і сприймали як проблему, з якою потрібно боротися. По-друге, їх часто розглядають як однорідну групу, індивідуальні відмінності якої не потребують уваги. Цей розділ – про те, ким ми є, про наш спільний досвід. Його мета – показати, що, як і всі групи в суспільстві, ми також дуже різноманітні і маємо різні історії. Ми також хочемо дослідити можливі рамки, які допоможуть людям з інвалідністю та церквам знайти спільну відправну точку, з якої можна почати це дослідження.

2. Ми, напевно, всі відчували обмеження в тому, як рухаємося, відчуваємо, думаємо, сприймаємо. Через наші порушення і, як наслідок, інвалідність, ми були маргіналізовані ставленням, діями чи бар'єрами в суспільстві. У багатьох суспільствах люди з інвалідністю об'єдналися у потужні лобістські групи, які виступають проти такої маргіналізації та за права і незалежність людей з інвалідністю, навіть від їхніх сімейних опікунів. Проте одним із найскладніших викликів, що стоять перед багатьма доглядачами^[2], є збереження голосу безголосих, коли ті, про кого вони піклуються, часто мають настільки глибокі та множинні порушення, що їхнє мовчання можна зрозуміти лише в глибині люблячих стосунків опіки.

3. Сучасне суспільство принесло з собою багато небезпек, які, очевидно, роблять людство колективно відповідальним за травми, спричинені протипіхотними мінами та зловживанням наркотичними речовинами, але причина деяких видів інвалідності залишається незрозумілою.

4. Більшість людей з інвалідністю є економічно безправними і відчують певні обмеження в рівні життя та можливостях працевлаштування. Особи, які здійснюють догляд за ними, також змушені йти на значні жертви, відчують значні навантаження на свій час і ресурси, які обмежують їхню здатність займатися іншими видами діяльності та кар'єрою. Проте, протестуючи проти економічної депривації людей з інвалідністю та їхніх опікунів у глобальному контексті, ми значно недооцінюємо відносність бідності між суспільствами та країнами. Не слід ігнорувати відмінність між матеріальним становищем людини з інвалідністю на економічній Півночі та людини без інвалідності на економічному Півдні (перша може бути «кращою» за другу). Ці фактори виявляють екзистенційний зв'язок і реальність, з якою сьогодні стикається переважна більшість людей з інвалідністю та їхніх сімей.

[2] У Британії термін «доглядач» означає людей, які надають допомогу через емоційний зв'язок зазвичай за невелику фінансову винагороду або взагалі без неї. Існують національні асоціації доглядачів, які пропонують взаємну підтримку та заохочення. Професійні доглядачі відрізняються різноманітністю номенклатури. Це може контрастувати з іншими культурами, які можуть використовувати такі терміни, як сімейний догляд тощо.

5. Інвалідність може спричинити не лише економічне безправ'я, але й бідність стосунків і можливостей. Люди з інвалідністю часто стають вразливими до дискримінаційних соціальних тенденцій. Ринкова економіка заохочує аборти і дозволяє немовлятам помирати. У багатьох країнах систематичні аборти плодів із певними вадами розвитку, а також дітей із синдромом Дауна є дуже негативним сигналом про ставлення суспільства до інвалідності. Така ринкова економіка призводить до інституціоналізації та зменшення доступу до адекватної медичної допомоги для більшості населення світу. Люди з інвалідністю стають вразливими до легких комерційних рішень і релігійних груп, які пропонують чудесне зцілення в умовах поверхового прийняття і дружби.

6. Жодна соціальна група не є однаковою, і люди з інвалідністю не є винятком з цього правила. Ми походимо з різних культур, а отже, культурно зумовлені так само, як і кожна людина. Ми стикалися з різними видами і рівнями медичної допомоги та різним соціальним ставленням. Ми прийшли до прийняття своєї інвалідності різними шляхами. Дехто з нас має інвалідність від народження через вроджені вади або травму, отриману при народженні, інші стали жертвами нещасних випадків або отримали інвалідність пізніше в житті. Кожен із нас намагався прийняти свою інвалідність і виявив, що зробити це нам допомагає чи заважає якість медичної допомоги чи освіти, яку ми отримали, або ставлення людей, які мали вплив на наше життя і духовне благополуччя. Нас підтримували зв'язки різних культур інвалідності, такі як унікальність мови жестів або особливе політичне розуміння нашого статусу меншини. Ми хочемо стверджувати, що наші відмінності є частиною багатства людей з інвалідністю як групи, і що ми радіємо їм.

7. Тих людей з інвалідністю, які поділяють християнську віру, об'єднує усвідомлення Божої любові та співчуття Ісуса до хворих і людей з інвалідністю, вони знаходять силу в опіці Христа. Однак багато з них вважає, що вчення Церкви про цю істину надто обмежене, і шукає власного розуміння. Усвідомлення кожного з них того, скільки йому/їй залишилося жити, а також власний досвід віри вплинули на те, як вони приймають свою інвалідність. Вони покладалися на певні богословські інструменти, щоб задовольнити свою екзистенційну потребу пояснити таємницю і парадокс любові і страждання, які співіснують і надають сенс їхньому життю.

8. Ми стверджуємо, що Бог любить усіх людей з інвалідністю і дає всім можливість відповісти на цю любов. Ми віримо, що кожна людина з інвалідністю має можливість знайти мир із Богом.

9. Буття 32: 24–26. – *І зостався Яків сам. І боровся з ним якийсь Муж, аж поки не зійшла досвітня зоря. І Він побачив, що не подуржає його, і доторкнувся до суглобу стегна його. І звихнувся суглоб стегна Якова,*

як він боровся з Ним. І промовив: «Пустити Мене, бо зійшла досвітня зоря». А той відказав: «Не пусти Тебе, коли не поблагословиши мене».

10. У нашій боротьбі з Богом ми, люди з інвалідністю, ставимо одні й ті самі запитання, але богословський пошук може бути складним. Чому саме я чи моя близька людина? Чи є сенс у моїй інвалідності? На відповіді на ці питання може впливати очікувана тривалість інвалідності, а також час і обставини її настання. Прийняття чи неприйняття інвалідності на погіршення здоров'я впливає знання того, як довго можна розраховувати прожити і на яку якість життя можна розраховувати.

11. Ми боролися з Богом інтелектуально і фізично, щоб досягти цього миру, і в той час як деякі з нас мали привілей писати про це інтелектуально, інші проявили його у своєму вродженому дарі благодаті через любов і прихильність до тих, хто так глибоко піклується про них. Якщо так багато людей з інвалідністю мають цю здатність примиритися з Богом, Церква, безсумнівно, повинна знайти способи прийняти дари, які ми можемо запропонувати. Йдеться не про зустріч на півдорозі, а про повне прийняття.

ГЕРМЕНЕВТИЧНІ ПИТАННЯ

12. Як ми можемо інтерпретувати з богословського погляду той факт, що деякі люди живуть з інвалідністю? Що цей факт говорить нам про життя людини в Божому світі? З філософії та богослов'я XX ст. ми дізналися, що ми є історичними істотами і свої інтерпретації завжди робимо зсередини історії. Наші інтерпретації реальності завжди обмежені, тому що ми є обмеженими істотами. Коли ми розробляємо богословську інтерпретацію факту людської інвалідності, то повинні визнати, що історія змінилася і змінить те, як ми її інтерпретуємо. І під історією ми можемо мати на увазі як історію окремої людини, так і розвиток сприйняття спільноти, в якій живуть люди з інвалідністю.

13. Як було зазначено вище, інвалідність історично інтерпретували як втрату, приклад трагедії, яку може пережити людина. Євангельські історії про те, як Ісус зцілює людей з різними хворобами та інвалідністю, традиційно інтерпретуються як ілюстрація звільнення людини й отримання можливості жити багатшим життям.

14. У цьому розумінні люди з інвалідністю розглядаються як слабкі і потребують турботи. Як наслідок, їх сприймають як об'єкти для благодійності. Отже, люди з інвалідністю не можуть зустрічатися з іншими людьми в церквах на рівних. На них дивляться, як на не вповні людей.

15. Церква обґрунтовує такий погляд із різних богословських позицій. Наприклад, інвалідність інтерпретувалася як покарання за гріхи, скоєні

самими людьми з інвалідністю або їхніми родичами в попередніх поколіннях. Або ж інвалідність розуміли як ознаку браку віри, що заважає Богові здійснити чудо зіцнення; або ж як ознаку демонічної активності, і тоді для подолання інвалідності потрібен екзорцизм. Такі інтерпретації призвели до утисків людей з інвалідністю в церквах. У цьому плані ставлення церков віддзеркалює ставлення суспільства в цілому. Структури пригноблення в суспільстві та церквах взаємно підсилювали одна одну.

16. Коли в суспільстві з'явилися нові способи розуміння інвалідності, в церквах і в екуменічному русі також з'явилися нові богословські способи розуміння цього питання. Але церкви не відіграють тут провідної ролі. Хоча натхнення для такого підходу можна знайти в Біблії, вони не були пророчим голосом проти гноблення. Радше церкви в цілому керувалися тенденціями в суспільстві, часто з явним небажанням. Консервативні структури в церквах, часто пов'язані з власними благодійними організаціями, нав'язували старі способи інтерпретації інвалідності. Богословські ідеї, що пов'язують інвалідність із божественним покаранням за гріхи, залишаються очевидними в кожній частині світу, а люди з інвалідністю піддаються «пастирському консультуванню» для усунення гаданих причин їхнього «покарання».

17. Коли в суспільстві виникає нове розуміння інвалідності, традиційні богословські інтерпретації починають піддавати сумніву. У деяких церквах це призвело до усвідомлення того, що людей з інвалідністю не вважали рівними. У багатьох церквах традиційні способи ставлення до людей з інвалідністю почали сприймати як гнітючі та дискримінаційні, а дії щодо них перейшли від «благодійності» до визнання їхніх людських прав. Зміна ставлення призвела до появи нових питань та інтерпретацій. Повільно зростало усвідомлення того, що люди з інвалідністю пережили те, що може збагатити самі церкви. У пошуках єдності та інклюзії дехто визнав, що люди з інвалідністю повинні бути включені в життя і свідчення церков. Часто це було пов'язано з мовою про слабкість, яку використовує Новий Заповіт, особливо в двох Посланнях до коринтян.

18. Але навіть це розуміння було піддане сумніву. Чи справді інвалідність є чимось, що показує слабкість людського життя? Чи не є це саме собою обмежувальним і гнітючим тлумаченням? Чи не потрібно зробити інший, більш радикальний крок? Чи справді інвалідність є чимось, що обмежує? Чи є мова інвалідності як «втрати» взагалі адекватною, незважаючи на те, що вона є етапом шляху, пройденого самими людьми з інвалідністю? Чи не є більш адекватною мова плюралізму? Жити з інвалідністю – це жити з *іншими* можливостями та обмеженнями, яких не мають інші? Всі люди живуть з обмеженнями. Хіба інвалідність не є чимось, що Бог створив для того, щоб будувати плюралістичний і багатший світ?

Хіба інвалідність не є Божим даром, а не обмежувальним станом, з яким доводиться жити деяким людям?

19. Такі питання потрібно сприймати серйозно, коли ми шукаємо нове богословське розуміння інвалідності. Ця проміжна заява – це безперервний процес. Ми ніколи не досягнемо того моменту, коли знайдемо «те саме» богословське розуміння. Ми повинні визнати той факт, що завтра у нас буде інший спосіб формулювання богословської перспективи, ніж сьогодні. Основна мета проміжної заяви – не нав'язати одне розуміння інвалідності, а дати нам можливість долучитися до безперервної розмови. Цінним є сам процес. Він може бути визвольним як для церков, так і для людей з інвалідністю.

20. Інвалідність – це людський стан і, як такий, він неоднозначний. Бути людиною означає мати життя, позначене як Божим добром творіння, так і зламаністю, яка є частиною людського життя. Ми переживаємо обидві сторони людського життя з інвалідністю. Тракувати інвалідність з однієї з цих перспектив означає заперечувати неоднозначність життя і створювати штучний онтологічний розкол у самій суті нашого розуміння інвалідності.

21. Ми повинні дозволити різним і суперечливим інтерпретаціям стояти поруч і дозволити їм кидати виклик і виправляти одна одну. Ми не повинні намагатися створити синтез, який усуне конфлікт між різними інтерпретаціями. Навпаки, ми повинні утримувати напругу між ними як таку, що підтримує процес.

Imago Dei

22. В історії християнського богослов'я уявлення про те, що людина створена за образом Божим, зазвичай означало, що саме розум або душа є образом Божим, оскільки тілесний (або фізичний) аспект людської природи навряд чи може відображати безтілесну, духовну реальність трансцендентного Бога. Не варто недооцінювати гостру реакцію проти ідолопоклонства в ранньому християнстві: жодна тварина чи людина не повинна уособлювати Бога, який є невидимим. Однак, усвідомлення спорідненості між нашим розумом і Божим розумом (або Логосом) у поєднанні з передбачуваною аналогією між втіленням Божого Логосу в Христі і втіленням (безсмертної) душі/розуму в людській особі заохочувало переважно *інтелектуальну* інтерпретацію того, як люди створені за образом і подобою Божою.

23. Ця тенденція іноді дозволяла позитивно сприймати розумних людей з фізичними вадами: наприклад, Дідима Сліпця (IV ст.) прозвали Дідимом Провидцем, бо він бачив глибше, ніж ті, хто мав фізичний зір. Це також

сприяло позитивному (хоча й дещо поблажливому) ставленню до людей з глибокими та множинними порушеннями на тій підставі, що «ви можете побачити душу, яка визирає з їхніх очей». Але таке розуміння людської природи за своєю суттю є елітарним і дуалістичним. Воно, зрештою, має тенденцію виключати тих, чия розумова чи фізична інвалідність глибоко впливає на всю їхню особистість та існування.

24. З недавніх часів уявлення про те, що людство створене на образ Божий, сприймається як таке, що *кожен* із нас створений на образ Божий і, отже, *кожен* із нас заслуговує на однакову повагу. Це поєднується з сучасними ідеологіями прав людини, які заохочують людей обстоювати своє право на гідне становище в суспільстві та на визнання гідності, притаманної кожній людині, незалежно від її раси, релігії чи пошкоджень.

25. Ця тенденція мала позитивний вплив на заохочення поваги до тих, хто не є білим, чоловіком, працездатним і розумним. Але вона також посилила упередження, що всі ми повинні бути досконалими, оскільки ми створені на Божий образ і подобу. Очевидна нездатність досягти такої умовної досконалості стає проблематичною. Як людина, яка, очевидно, має фізичні чи психічні вади, може бути створена на Божий образ? Модерністський підхід до прав людини може кинути виклик поглядам деяких традиційних суспільств минулого, але орієнтовані на успіх цінності сучасного індивідуалізму заохочують інтерпретацію *imago Dei*, яка, на нашу думку, не враховує основні елементи християнського богослов'я.

26. Фраза, яку ми розглядаємо, міститься в розповіді Книги Буття про створення Адама. Отже, є дві важливі особливості, які потрібно сприймати серйозно: по-перше, Адам репрезентує весь людський рід. Саме ім'я Адам означає «людина-людство» в загальному значенні, оскільки створення Єви з його ребра представляє статеву диференціацію в людському роді. По-друге, хоча Адам справді був створений за образом і подобою Божою, це було затьмарено його непослухом, класично відомим як гріхопадіння. Деякі ранні богослови припускали, що він зберіг образ, але втратив подобу. Суть полягає в тому, що богословським розмовам про те, що ми створені за Божим образом, потрібно протиставити чутливість до *корпоративної* природи цього образу, а також до того факту, що всі відпали від слави (образу) Божого (Рим. 3:23).

27. Для християнської спільноти ці роздуми над розділом 1 Книги Буття підтверджені Новим Заповітом. Читання послань Павла швидко демонструє, що динаміка спасіння залежить від паралелі між Адамом і Христом. Адам – «стара людина», Христос – «нова людина» (Рим. 5:2; 2 Кор. 5:17), і всі ми (чоловіки і жінки) перебуваємо в Адамі і потенційно в Христі (Рим. 7; 1 Кор. 15:22). Обидва є певною мірою корпоративними фігурами. У Христі ми є новим творінням, але як в Адамі всі вмирають, так і в Христі

всі оживуть. Певною мірою тільки Христос є істинним образом Божим; образ Божий в Адамі (старому людстві) був затьмарений. Отже, ми є в Божому образі, тому що ми в Христі.

28. Якщо Христос є істинним образом Божим, тоді треба поставити радикальні питання про природу Бога, який відображений. В основі християнського богослов'я лежить критика успіху, сили і досконалості, а також вшанування слабкості, зламаності і вразливості.

29. Бути в Христі – це бути в Тілі Христовому. Це, по суті, корпоративний образ; тіло складається з багатьох членів, кожен з яких робить свій внесок у ціле (1 Кор. 12; Рим. 12). Справді, слабкі кінцівки (члени), і навіть ті частини тіла, яких ми соромимося і приховуємо (див. грецькою мовою 1 Кор. 12:23), є незамінними, і їх слід особливо шанувати, визнаючи їхній важливий внесок. Крім того, це фізичний образ, а фізична реальність полягала в тому, що у своєму тілесному існуванні Христос зазнав знущань, інвалідності і був відданий на смерть. Деякі аспекти Божого образу в Христі можуть бути відображені в Церкві як Тілі Христовому лише через повне включення і вшанування тих, хто має такі самі пошкоджені тіла.

30. Тому ми стверджуємо, що:

Християнське богослов'я повинно інтерпретувати *imago Dei* з христологічного та сотеріологічного (спасительна дія Христа для світу) погляду, що виводить нас за межі звичних креаціоністських та антропологічних перспектив.

Християнське богослов'я має прийняти неелітарне, інклюзивне розуміння Тіла Христового як парадигму для розуміння *imago Dei*.

Без повного включення осіб, які можуть зробити свій внесок із досвіду інвалідності, Церква позбавляється слави Божої і не може претендувати на те, щоб бути образом Божим.

Без розуміння тих, хто має досвід інвалідності, деякі з найглибших і найхарактерніших елементів християнського богослов'я можуть бути легко спотворені або втрачені.

31. «Коли хтось із нас, або група людей, є виключеним через брак певних здібностей, ми позбавлені можливості використовувати дари, які дав нам Бог, щоб зробити тіло Христове повним. Складімо разом прекрасну мозаїку, яку задумав Бог». (Норма Менгель про психічні захворювання).

32. Вивчення Біблії як джерела християнських богословських роздумів, як об'явлення Божого задуму та пізнання Творця, запевняє нас, що ми прийняли і нас прийняв Бог Любові. Саме Бог заохочує нас жити у світлі свого Сина з нашими помилками, стражданнями та вадами. Пророк Ісая

вказує на Того, хто несе всі наші страждання (Іс. 53:4–6). Бог, Який не дивиться на особу людини (Гал. 2:6), приймає у Своє лоно всіх, чоловіків і жінок, незалежно від їхнього фізичного чи психічного стану.

ІНВАЛІДНІСТЬ І ЗЦІЛЕННЯ

33. Однак Святе Письмо говорить не лише про Бога, який ототожнює Себе з людськими стражданнями, але й про Того, Хто здійснює служіння зцілення та цілісності. Як це пов'язане з постійним свідченням людей з інвалідністю? Ми не можемо говорити про зв'язок між зціленням і інвалідністю, не порушивши такі запитання: Що означає говорити про образ Божий щодо людей з інвалідністю? Якщо образ описується як «досконале тіло» або «досконалий розум», то як люди з інвалідністю можуть прийняти такий образ Божий? Який зв'язок між нашою богословською мовою і практикою щодо питання інвалідності? Наскільки медична та соціальна мова, що трактує людей з інвалідністю як об'єкти, впливає на академічне богослов'я та загальне ставлення до людей з інвалідністю як до об'єктів жалю, прощення та зцілення? Наскільки ми маємо цілісне розуміння зцілення, яке інтегрує моральне, духовне і фізичне? Крім того, ми хочемо поставити питання про те, що означає називати Церкву Тілом Христовим. Чи можуть бути включені особи з вадами зору або з тілом, ураженим церебральним паралічем? Хоча багато християн свідомо заперечують будь-який зв'язок між інвалідністю та гріхом (який також передбачає страждання), деякі їхні погляди, здається, відображають такий зв'язок.

34. *«Тому, коли ми зараз намагаємося говорити про цей образ, ми говоримо про щось невідоме, про образ, якого ми не тільки ніколи не відчували в житті, але й досі не відчуваємо. Тому все, що ми тепер маємо, – це лише поняття – образ Божий! ... Але в Адамі був осяяний розум, істинне пізнання Бога і найправедніша воля любити як Бога, так і свого ближнього»* (Мартін Лютер).

35. Із погляду інвалідності на герменевтику підозри, очевидно, що особи з певною формою інвалідності не можуть прийняти визначений у такий спосіб образ Божий. Наприклад, особи з певною формою розумової інвалідності або з певною формою нездатності до навчання будуть дискваліфіковані як людські істоти, оскільки вони не відображатимуть визначення образу Божого як душі, як розуму чи як раціональності. Герменевтика підозри не може прийняти образ Божий або душу як розум чи раціональність. Очевидно також, що ці інтерпретації образу Божого чи душі як раціональності не узгоджуються з іншими світоглядами, наприклад, африканським.

36. Традиційні визначення зцілення, цілісності і святості (засновані на певній теологічній антропології Бога, образу Божого і тіла Христового, яка також базується на культурних уявленнях про красу і досконалість щодо образу Божого і тіла Христового) є вкрай некорисними, особливо під час святкування Євхаристії. Такі богослов'я іноді трактують зцілення як метафору у дуже винятковий і віктимний спосіб для осіб з інвалідністю.

37. У випадку інвалідності часто припускають, що зцілення – це або викорінення проблеми, як заразного вірусу, або сприяння добродієчному стражданню, або засіб, який спонукає до більшої віри в Бога. Такі богословські підходи до зцілення наголошують або на «лікуванні», або на «прийнятті» стану.

38. Інші богословські визначення зцілення чітко розрізняють зцілення і лікування. Зцілення стосується усунення систем пригноблення, тоді як лікування пов'язане з фізіологічною реконструкцією фізичного тіла. Для деяких богословів служіння Ісуса було служінням зцілення, а не лікування.

39. У цьому виді богослов'я інвалідність є соціальною конструкцією, а зцілення – усуненням соціальних бар'єрів. Із цього погляду, історії зцілення в Євангеліях стосуються насамперед повернення людей до їхніх спільнот, а не лікування їхніх фізіологічних станів. Наприклад, чоловік в Євангелії від Марка 1:40–45, хворий на проказу, просить Ісуса зробити його чистим, щоб повернутися до своєї спільноти. Так само в Мр. 2:1–12 Ісус зустрічається з паралізованим і прощає йому його гріхи.

40. Прощення гріхів тут означає зняття стигми, накладеної на нього культурою, в якій інвалідність асоціювалася з гріхом. Тому цей чоловік був підданий остракізму як грішний і негідний прийняття його суспільством. У цих історіях зцілення Ісус насамперед усуває суспільні бар'єри, щоб створити доступні та прийнятні спільноти.

41. Добра новина Євангелії з цього погляду полягає в тому, що вона створює інклюзивні спільноти, кидаючи виклик пригноблюючим і дегуманізуючим системам і структурам. Африканці, наприклад, можуть стверджувати, що богослови, які продовжують цей напрям досліджень, займаються богословським редукціонізмом зцілення з наукового погляду. Західний науковий світогляд може стверджувати, що медичні стани, описані в біблійних оповіданнях, не можуть бути фізіологічно виліковані божественним втручанням. Деякі богослови навіть стверджують, що такі види зцілення припинилися з появою західної наукової медицини.

42. Варто зазначити, що Ісус не робив різниці між соціальним відновленням і фізичним зціленням. І те, і інше завжди відбувалося в будь-який момент зцілення. Отже, нерозривний зв'язок між здоров'ям, спасінням і

зціленням є імперативом для цілісного богословського тлумачення інвалідності. Це вимагає іншого богословського дискурсу про Тіло Христове та образ Божий з погляду людей з інвалідністю.

43. Біблійні наративи зцілення є важливим підґрунтям для богословської герменевтики інвалідності. Однак потрібно намагатися займатися таким дослідженням, не потрапляючи в іншу богословську пастку: те, що Ненсі Лейн називає «богослов'ям жертви». Богослов'я жертви схильне або звинувачувати людей у браку віри, через що їхня інвалідність не зцілюється; звинувачувати людей у одержимості бісами, яких треба вигнати; стверджувати, що через страждання людей з інвалідністю Бог виявляє свою славу і силу; або шукати причину інвалідності в гріхах батьків чи самих людей з інвалідністю.

44. Богослов'я жертви «...покладає тягар зцілення на особу з інвалідністю, спричиняючи подальші страждання і подальше відчуження від релігійних спільнот» (Лейн).

45. Для людей з інвалідністю зв'язок між зціленням та інвалідністю є амбівалентним і неоднозначним. У той час як для інших богословів існує очевидне визначення зцілення, що міститься в Біблії, для людей з інвалідністю зцілення є попереднім, відносним, амбівалентним, неоднозначним і безперервним. Зцілення може принести радість і полегшення. Воно також може принести біль, розчарування і серйозні богословські питання.

46. Стримане розуміння зцілення загалом і біблійних наративів зцілення зокрема робить обговорення зцілення у зв'язку з інвалідністю дуже складним. Очевидно, що головна небезпека, якої варто уникати, полягає в тому, щоб ставитися до зцілення, особливо до зцілення інвалідності, так, аби виправдати наше схвальне уявлення про зцілення без будь-якого посилання на *raison d'être* (причину існування) християнського богослов'я. Обговорювати зцілення з погляду соціально-економічної емансипації чи відновлення фізичного тіла, або з психологічної/духовної перспективи – означає брати участь у оманливих і спекулятивних суперечках про те, яке саме зцілення здійснював Ісус і чому.

47. Богословське обґрунтування зцілення інвалідності необхідно робити з врахуванням *історії спасіння*. Історія спасіння тут визначається як об'явлення Бога тоді, тепер і в майбутньому у подіях і вчинках, через які Бог перетворює, наділяє силою, оновлює, примиряє і звільняє Боже творіння і все, що в ньому є, що стало можливим завдяки дії Святого Духа. Таке богослов'я є очевидним у Святому Письмі.

48. Саме на тлі історії спасіння робиться спроба дати визначення зціленню з перспективи інвалідності. Але є також потреба дати робоче

визначення інвалідності, на основі якого визначається і зцілення. У Бут. 1:25б Бог проголосив творіння добрим. Воно було добрим, тому що Бог розпочав історію спасіння у творінні, в якій Бог буде продовжувати перетворювати, оновлювати, примиряти і звільняти творіння. Дії Бога зі створення і спасіння є паралельними. Ілюстрація з тілом допоможе зрозуміти цей момент зрозумілим. Коли ми здорові, в організмі є антитіла, які запобігають хворобам, а також виробляють більше антитіл для боротьби з вірусами і бактеріями, які можуть ослабити нас.

49. Інвалідність у цьому богословському розумінні є запереченням Божого наміру, щоб Його творіння було добрим. Інвалідність у всіх її формах і причинах є запереченням Божого доброго наміру. Так само всі негативні погляди, системи та структури, які виключають, перешкоджають або якимось сприяють виключенню осіб з інвалідністю, не актуалізують задумане Богом добро Божого творіння.

50. Отже, зцілення – це дія, подія, система і структура, яка заохочує, сприяє Божим процесам розширення можливостей, оновлення, примирення і визволення, щоб обернути заперечення задуманого Богом добра для Божого творіння. Отже, загальний богословський внесок наративів зцілення в Новому Заповіті полягає в тому, щоб продемонструвати або служити знаками Божої історії спасіння. Бог бажає прийняття і залучення кожного до спільноти взаємозалежності, де кожен підтримує і збудовує іншого, і де кожен живе повним життям відповідно до своїх обставин і на славу Богу.

КОЖНА ЛЮДИНА – ЦЕ ДАР

51. Усе життя є Божим даром, і в цьому творінні є цілісність. У Книзі Буття (1:31) ми читаємо, що після створення всього неба і землі та будь-якої форми життя, Бог побачив, що «вельми добре воно». Бог не сказав, що це було «досконало». Своїм подихом життя Він наділив кожную людину гідністю та цінністю. Ми віримо, що людство створене за образом і подобою Божою (Бут. 1:26), і кожна людина несе в собі аспекти цієї божественної природи, але ніхто з нас не відображає Бога повністю або досконало. Бути за образом і подобою Божою означає не лише носити цю подобу, але й можливість стати таким, як Бог задумав.

52. Це стосується всіх людей, незалежно від їхніх здібностей чи вад. Це означає, що кожна людина від народження обдарована і має що запропонувати іншим. Це може бути просто присутність, здатність відповідати на увагу, виявляти певні знаки вдячності, любов до інших людей. Кожен має щось унікальне, що він може запропонувати (1 Кор. 12:12–27), і тому його слід розглядати як дар. Ми не можемо говорити про цю «обдарова-

ність», не говорячи про обмеження кожної людини. Вони є основою нашої потреби одне в одному і в Бозі, незалежно від того, як ми оцінюємо наші здібності. Життя у цій взаємозалежності відкриває нас одне до одного і до глибшого, чеснішого самопізнання, а отже, робить кожного з нас більш повноцінним членом спільноти, якомога краще реалізуючи *Imago Dei*, який ми носимо.

53. Окрім вроджених дарів стосунків, які притаманні кожній людині, більшість людей з інвалідністю мають інші дари, які допомагають їм робити внесок у життя спільноти та Церкви. Вони настільки ж різноманітні, як і багато різних частин людського тіла, але всі вони необхідні для цілого. Вони охоплюють природні здібності до сприйняття і руху; таланти і навички, розвинуті через освіту і навчання в таких сферах, як академічні дисципліни, релігія, наука, бізнес, атлетика, технології, медицина і мистецтво. Хоча багато здібностей реалізуються протягом життя людини, деякі з них можуть ніколи не бути реалізовані через певні обставини, зокрема і через наявність інвалідності.

Ми потребуємо одне одного для того, щоб наші дари розкрилися. Людина, яка пережила відторгнення або була знецінена, не може показати чи поділитися багатьма своїми дарами або власним внеском у розвиток людства, якщо вона не відчуває повного прийняття і безумовної любові. Наше завдання у стосунках – виявляти дари одне одного, щоб потенціал кожної людини міг бути реалізований, а Бог прославлений.

54. Особи з інвалідністю, а також їхні сім'ї, друзі та опікуни/ піклувальники також можуть мати дари, якими вони можуть поділитися, які з'явилися саме з досвіду життя з інвалідністю. Люди з інвалідністю знають, що таке, коли життя перевертається з ніг на голову через несподіванки.

Ми опинилися в цьому межовому просторі між тим, що відомо, і тим, що ще невідомо, здатні лише слухати і чекати. Ми зіткнулися зі страхом і смертю та усвідомили власну вразливість. Ми зустріли Бога в цій порожній темряві, де зрозуміли, що більше не «контролюємо», і навчилися покладатися на Божу присутність і турботу. Ми навчилися милостиво приймати і милостиво віддавати, цінувати теперішній момент. Ми навчилися домовлятися про нову місцевість, новий спосіб життя, який є незнайомим. Ми навчилися бути адаптивними та інноваційними, використовувати нашу уяву для вирішення нових проблем. Ми вміємо бути стійкими. Ми знаємо, що таке жити в умовах невизначеності та парадоксальності, що спрощені відповіді та переконання нас не витримують. Ми стали вправними в тих сферах, які ніколи не очікували опанувати. Ми стали випадковими експертами з навичками та досвідом, якими можемо поділитися з ширшою спільнотою та Церквою.

55. Хоча люди з інвалідністю наділені дарами, ми також покликані *бути* даром, віддати себе на служіння Богові. Бог хоче, щоб ми віддали всього себе, нічого не стримуючи. Це стосується і інвалідності (пошкодження). Це не те, чого треба соромитися чи приховувати за будь-яку ціну. Для людини з інвалідністю інвалідність є одним з атрибутів того, ким вона є, і повинна бути долучена як частина «святого і прийнятного» приношення себе. Однак так само, як було б неправильно заперечувати реальність інвалідності як частини нашого життя, так само неправильно приписувати людині більше пошани і визнання за її внесок тільки тому, що вона також має інвалідність.

Виклики для богослов'я

56. Частина цієї заяви, яка стосувалася богословського розуміння, говорила «ні» будь-яким редукціоністським тенденціям у нашому способі інтерпретації євангельських історій про чудеса зцілення. Вона закликала нас зробити наше богословське розуміння настільки широким, настільки просторим, щоб воно могло врахувати кожен аспект людського життя у зв'язку зі спасительною благодаттю Христа. Ісус прийшов, щоб ми мали життя і мали його вдосталь (Ів. 1:10), і в Ньому все поєдналося (Еф. 1:10). Це бачення єдності в Ісусі Христі спонукає нас сказати «ні» будь-якій формі редукціонізму і дивитися на життя в усьому його багатстві та складності. Будь-яке богослов'я – це *theologia viatorum*, богослов'я дороги, і саме тому це твердження може бути лише проміжним. Щодо інвалідності, богослов'я має говорити про Бога, віру і життя у спосіб, відкритий до Божого майбутнього, яке може здивувати всіх нас, об'єднати і вийти за межі кожного людського існування. Богословське розуміння інвалідності має інтерпретувати це питання в контексті *незавершеної* історії Божого спасіння.

57. Люди з інвалідністю, а особливо люди з труднощами у навчанні, порушують і заплутують прийнятий порядок у багатьох суспільствах. Люди з інвалідністю порушують людські уявлення про досконалість, мету, винагороду, успіх і статус; вони також порушують уявлення про Бога, який винагороджує чесноти здоров'ям і процвітанням. Реакцією на це порушення може бути жалість, що виражається у благодійних справах, або вигнання (відсторонення людей від очей і думок), і/або страх. Незалежно від того, що лежить в основі реакції, людям з інвалідністю не відводиться жодного значущого місця в суспільстві.

58. Присутність інвалідності в нашому житті безпосередньо кидає виклик фундаментальним припущенням і стереотипам, набутим із часом. Ми часто замовчуємо реальність інвалідності або реагуємо на неї пригноблюючою жалістю, висміюванням чи ненавистю. Те, як ми реагуємо на людей з інвалідністю, має важливе значення для звістки про хрест.

59. Як християни, ми поклоняємося Богові, який став плоттю і висів на хресті нерухомо і абсолютно недієздатно. Наш Бог є вразливим і пораненим. Проте часто ми вирішуємо відмовитися або забути про розп'яття, вважаючи за краще звернутися безпосередньо до воскресіння. Христос воскрес із мертвих зі своїми ранами. Ми також відкриваємо Його в наших ранах, розпізнаємо Його присутність у нашій вразливості і відвазі жити життям, яке нам дано.

60. Для нас, християн, хрест Ісуса Христа є символом життя. Коли Слово стало плоттю (Ів. 1:14), було прийнято саме знівечену плоть людства. Навіть коли Христос воскрес із мертвих, Він зробив це з ранами, яких зазнав на хресті (Лк. 24:36–39). А коли святий Павло визнав власну колючку в тілі, він отримав одкровення, що Божа сила здійснюється в немочі (2 Кор. 12:7–8). Справді, задовго до євангельських чудес зцілення, можливо, найпершою розповіддю про те, як Боже слово було почуте через інвалідність, є приклад Мойсея з порушенням мови у Книзі Вихід (4:10–17). Це приклад того, як людина з певною інвалідністю була обрана Богом – не просто незважаючи на свою інвалідність, а саме з нею – бути лідером серед ізраїльського народу.

61. Нарешті, на Таємній Вечері і в наших літургіях, які згадують цю подію, ми повторюємо слова Христа, який заради життя світу простягає перед нами Своє пошкоджене і знівечене тіло: *«Прийміть, споживайте, це є Тіло Моє, що за вас ламається»* (пор. Мт. 26, 26).

62. Як стверджував Павло, *«ми маємо скарб цей у посудинах глиняних»* (2 Кор. 4:7). Скарб захований у людських тілах. Бог взяв пил, перетворив його на глину. Подих або дух Божий містився в глиняній посудині. Скарб захований у буденності, образ Божий – у звичайній людині. Посилання Павла в попередньому вірші на Боже творче слово: «Бог, що звелів був світлу засяяти з темряви» підсилює перехресне посилання на розповідь про створення світу. Скарб – це Боже світло, яке засіяло в наших серцях, щоб дати нам пізнання слави Божої в особі Ісуса Христа.

63. Наше служіння дітям і дорослим з інвалідністю дає більше, ніж можливість послужити ближньому. Воно кидає виклик нашій культурі, в якій земний образ (а не образ Божий) є пріоритетним, де цінується ідеальна досконалість і критикується слабкість, де підкреслюються лише чесноти і замовчуються недоліки. Наше життя є свідченням того, що Хрест є центральним і видимим у нашому житті.

64. Ще одним фундаментальним викликом для богослов'я, який кидає присутність інвалідності в нашому житті, є наше хибне розуміння прощення. Старі хибні уявлення, часто стверджені в юдейсько-християнському Писанні і підтверджені протягом всієї християнської історії, часом

призводять до того, що ми пов'язуємо інвалідність із соромом, гріхом чи браком віри. Цей міф важко розвіяти. Коли піддаємося спокусі вважати інвалідність покаранням або випробуванням від Бога, ми повинні думати інакше. Коли сім'ї обтяжені такими почуттями, нав'язаними їм культурними установками, ми повинні поспішати, щоб пробудити їх і себе до реальності, якої навчає Христос. На запитання про сліпого чоловіка Христос відповів:

«Ні ті, що мають інвалідність, ні їхні сім'ї не згрішили. Але люди з інвалідністю приходять у цей світ для того, щоб у них виявилися Божі діла» (Ів. 9:3, вільний переказ).

65. Кожен із нас покликаний бути таким, яким є, з дарами, які має, а також із нашими недоліками, для того, щоб Божі діла могли проявитися в нас. Коли ми думаємо про прощення, ми найчастіше думаємо про провину і спокуту. Проте сучасним грецьким словом, що означає прощення, є *synchoresis*. Це слово буквально означає «підходити одне одному» (*syn-chore-sis*), «ділити один простір» або «звільняти місце для всіх людей». Можливо, таке розуміння допоможе нам відокремити інвалідність від гріха і провини.

БОРОТЬБА ІНВАЛІДІВ ЗА ЇХНЮ ПОВНУ ЖИТТЄВУ РЕАЛІЗАЦІЮ

66. На початку ХХІ ст., як і до християнської ери, верстви населення, які не здатні конкурувати або працювати на рівні, якого вимагає суспільство, зазнають зневаги, презирства або, кажучи сучасною мовою, їх відкидають. Серед них велика частка людей з сенсорними, моторними та розумовими порушеннями.

67. Ми знайдемо їх у будь-якому великому місті світу: чоловіків і жінок різного віку, етнічного походження, кольору шкіри, культури та віросповідання, які через свою інвалідність живуть у крайній бідності, голоді, залежності, страждають від хвороб, яким можна було б запобігти, і зазнають жорстокого поводження з боку тих, хто є «здібним».

68. Роль Церкви в цьому новому столітті полягає в тому, щоб зустріти реальність людства в образі понівеченого Ісуса; реальність людей з інвалідністю, яких відкидають і забувають.

69. Боляче, що церкви в усьому світі не звертають активнішої уваги на страждання маргіналізованих, бідних, сліпих, глухих, фізично і розумово обмежених людей. Ми потребуємо не жалю чи милосердя, а співчутливого розуміння та можливостей для розвитку їхніх покликань, можливостей і здібностей.

70. У своїх зусиллях, спрямованих на досягнення миру, збереження навколишнього середовища, забезпечення рівності жінок і прав дитини, турботу про людей похилого віку, церкви і християни повинні також включати до свого порядку денного боротьбу за повну реалізацію осіб з інвалідністю. *«Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, – те Мені ви вчинили»* (Мт. 25:40).

71. За останні двадцять років у наших церквах і християнських інституціях зросло позитивне ставлення до інвалідності та осіб з інвалідністю. Хоча це далеко не повсюдне явище, воно є позитивним зрушенням.

72. Але важливо усвідомлювати, що в деяких частинах світу і в деяких церквах останнім часом відбувається повернення до надмірної опіки і навіть зневаги до осіб з інвалідністю. Подекуди нами маніпулюють євангельські групи. Ще гірше, що ігнорування, маніпулювання людьми з інвалідністю може стати новим гріхом Церкви.

ЦЕРКВА ДЛЯ ВСІХ: СПІЛЬНОТА

73. Можливо, коли Ісус порівнював Боже царство з царем, який готує бенкет для своїх елітних друзів, Він мав на увазі уривок із Книги пророка Ісаї (Іс. 25:6–7). Безумовно, багато людей, які живуть з власною інвалідністю або своїх близьких, часом відчували, що на їхнє життя накинута завісу, що вони вважаються ганьбою для своїх громад! У розповіді Матвія про цю історію запрошені гості царя занадто захоплені своїми особистими справами, щоб прислухатися до його заклику. Але він не відкладає бенкет. Замість цього він запрошує всіх, хто опинився поруч у цей момент. Ісус не говорив, що Боже правління стосується майбутнього світу; він сказав, що «Царство Боже вже близько». Це теперішня реальність; відгукніться на неї зараз! Це вже не еліта, яку кличуть; радше вимагається присутність всіх тих, кого ігнорували, забули і залишили поза увагою. Коли всі будуть запрошені на це свято, до цієї церкви, у списку будуть люди з фізичними та психічними вадами, з хронічними хворобами. Як це вплине на наше поклоніння, якщо замість того, щоб запрошувати лише тих, чия поведінка, мова та вподобання відомі, ми зробимо відкрите запрошення для всіх? Яке послання для наших громад сьогодні?

74. Найочевиднішим вираженням зібрання громади є спільне богослужіння конгрегації. Для того, щоб літургія справді була справою народу і передбачала участь усього зібраного тіла в поклонінні, можливо, нам потрібно нагадати про те, що Бог сказав давним-давно: «Розширте місце вашого намету, і нехай будуть розсунуті завіси ваших осель», щоб було місце для всіх (Іс. 54:2). Можливо, нам потрібно переконафігурувати наш простір, переосмислити, як ми здійснюємо літургію, переосмислити роль,

яку відіграє кожна людина. Як драма літургії, так і драма інвалідності мають справу з крихістю нашого життя і нашою залежністю від Бога. Нам потрібно вміти приносити нашу боротьбу в наше богослужіння, щоб символи літургії були для нас значущими. Символічно, це – Божий бенкетний стіл. Чи ми зробили так, щоб кожен, хто бажає, міг потрапити туди, взяти участь у бенкеті і приєднатися до розмови? Чи в цьому зібраному тілі знайдеться місце для кожної людини? Забезпечити участь у богослужінні для всіх означає, що нам потрібно подумати про те, як наш досвід і вираження літургії залучає всю людину: фізичні рухи, почуття та інтелект. Люди з труднощами у навчанні реагують на цілісність громади. Вони вловлюють справжню і правдиву залученість тих, хто їх оточує, і відповідають на цю відданість.

75. У нашому вченні та поклонінні, особливо в протестантських традиціях, велике значення надається словам. «Слово» Боже є важливою і життєво важливою частиною нашої віри. Біблійні уривки знайомлять нас із людьми та подіями, розповідають про історію стосунків Бога з людством, навчають про Божі шляхи та спрямовують наше життя сьогодні. Слова проповідей, молитов і гімнів можуть стимулювати наш розум і проникати в глибини наших сердець, щоб спонукати, надихати або втішати нас. Слова, які ми використовуємо, мають силу створювати образи і визначати нашу ідентичність і стосунки. Занадто часто вони *не* звучали для людей з інвалідністю як звістка про добру новину або як послання надії. Справді, дуже часто діти та особи з труднощами у навчанні можуть бути вилучені з повноцінної участі «через те, що вони не розуміють». Про них, а також про бідних, бездомних, хворих, ув'язнених чи тих, хто бореться із залежністю, у молитвах і текстах, які часто використовують наші церкви, часто говорять у третій особі, як про «тих». Це звучить так, ніби ці люди не є невід'ємною частиною громади. Нам потрібно стежити за нашими мовними моделями, які створюють стосунки «ми/вони», в яких людина з інвалідністю постає як аутсайдер, інший.

76. Метафори також можуть відштовхнути деяких наших братів і сестер. Прирівнювання браку співчуття, небажання слухати або браку рішучості до сліпоты, психічної хвороби, глухоти або паралічу є зневажливим і позбавляє нас можливостей. Формулюючи свої сильні сторони чи ідентичність у термінах, які зневажають людей, що живуть із такими фізичними чи розумовими вадами, ми протиставляємо себе їм; ми відгороджуємося від них. Можливо, ненавмисно, ми проектуємо на них те, що є страшним чи негативним у нас самих, і сприймаємо їх як втілення зла. Фраза «ми знівечені гріхом» з молитви сповіді є прикладом такої нечутливості. Сумнівно, що ці слова принесли б розраду людині, яка живе зі шрамами на сідницях чи деформацією обличчя. Хоча ми не можемо змінити уривки

зі Святого Письма, в яких використовуються такі метафори, ми можемо знайти інші способи вираження послань у наших проповідях, літургіях і гімнах.

77. Усі ці слова і фрази можуть стимулювати мислення і допомогти прояснити певні моменти. Але дотримуватися такого дискурсу може бути втомливо або заплутано для людей із низьким рівнем освіти, короткою концентрацією уваги, когнітивними розладами або іншими психічними порушеннями. Іноді люди «чують» або розуміють Боже Слово, пізнають таємницю і велич Божої присутності у своєму житті через чуттєвий досвід: сприйняття світла чи кольору, картини чи скульптури, подиху ладану, тиші, музики, танцю, процесії, обіймів чи стиснутих рук по колу. Цей чуттєвий досвід літургії важливий для всіх нас, але особливо для дітей, людей похилого віку та людей з інвалідністю. Його слід враховувати, плануючи спільне богослужіння та його обстановку.

78. Багато елементів поклоніння є невербальними, і ми можемо бути більш цілеспрямованими в тому, як залучаємо їх, щоб покращити служіння для всіх. Існують танцювальні рухи, театральні постановки, руки, складені в молитві або підняті в благословенні, хресне знамення, рукостискання і обійми, підняття очей, схиляння голови, підношення дарів, передача хліба і чаші. Існують тактильні елементи миропомазання, хресного знамення, покладання рук, омивання ніг, доторкання й одягання. Ми відчуваємо запах ладану, вина, квітів і свічок, а також смак хліба, вина чи соку. Крім слів, ми чуємо музику, плескання, дзвони, зітхання і дихання. Століття тому, коли багато хто не вмів читати і не мав доступу до друкованих матеріалів, церкви були наповнені візуальними зображеннями біблійних історій. Це були фрески, гобелени, скульптури, ікони та вітражі. Сьогодні деякі церкви все ще мають багато з цих візуальних елементів, а також можуть використовувати хоругви, вівтарні завіси, барвисті шати, хустки, квіти, повітряні кульки, літургійні танці та театральні постановки, щоб передати послання нашої віри.

79. Для людей, які погано чують, має бути багато наочності; для тих, хто погано бачить, має бути багато звуків. Словесні підказки священнослужителя або літургіста допомагають незрячій людині. Інакше вона може провести всю службу, намагаючись зрозуміти, коли їй потрібно сидіти, стояти чи вклякати. Усе, що потрібно сказати: «Ви можете встати» або «Ви можете сісти». Для людей, яким важко довго сидіти на місці, повинна бути можливість рухатися. Завжди має бути місце, де хтось може сісти, навіть якщо всі інші стоять протягом частини або всього богослужіння. На богослужіннях, де люди сидять на підлозі або на землі, треба передбачити якийсь стілець або лавку для людей, які не можуть безпечно спуститися або піднятися з такого положення. Деякі люди не можуть без-

печно стояти на колінах або підніматися сходами, тому причастя має бути пристосоване до їхнього рівня. Для тих, хто погано стоїть на ногах, необхідний чіткий шлях пересування і впевнена опора без сходів. Облаштовуючи простір, потрібно дати можливість вибору місця для людей, які користуються візками, щоб вони могли сидіти з родиною і друзями як частина зібраного тіла; вони не повинні бути обмежені простором попереду або далеко позаду всіх інших, або стирчати в проході. Кілька лавок можна вкоротити, щоб звільнити місце для візків.

80. Акустика буде особливо важливою для сліпих або людей з вадами слуху. Люди з обмеженнями зору більше покладаються на слух, а ті, хто погано чує, потребують хорошої системи гучномовців, щоб посилити голос проповідника або літургіста. Особливо корисними можуть бути індивідуальні слухові пристрої (ALD), які можна використовувати як зі слуховими апаратами, так і без них. Хороше освітлення має вирішальне значення для людей з обмеженим зором, щоб вони могли оптимально використовувати той зір, який вони мають. Для глухих або слабочуючих людей важливо, щоб вони могли бачити губи проповідника або перекладача жестової мови. Друкований порядок богослужіння може бути особливо корисним для людей з вадами слуху. Копії можуть бути легко надруковані великим шрифтом (18 розмір шрифту на комп'ютері або збільшені на ксероксі) для людей з обмеженим зором. Доступні Біблії з великим шрифтом, а музику для богослужіння можна збільшити на ксероксі. Для демонстрації друкованих матеріалів у великому форматі для всієї громади також можна використовувати проектори та комп'ютери. Хоча лише невеликий відсоток незрячих людей вміє читати шрифтом Брайля, для тих, хто вміє, це може бути важливим способом зробити літургію більш доступною. Книги, надруковані шрифтом Брайля, зокрема Біблії та пісенники, займають багато місця, тому деякі громади зберігають сторінки у вільних палітурках і виймають лише ті, які потрібні для конкретного богослужіння. Коли богослужіння закінчується, сторінки кладуть назад, щоб використати їх наступного разу.

81. Окрім фізичних пристосувань, таких як освітлення, звукові системи та відповідні місця для сидіння, які можуть зробити простір доступним для всіх, ми повинні враховувати ставлення та моделі поведінки, які можуть створювати бар'єри для людей з інвалідністю або змусити декого з них почуватися небажаними чи залишеними поза увагою. Щоб відчувати себе по-справжньому бажаними в церкві, люди з інвалідністю повинні бачити на керівних посадах таких самих людей, як і вони самі. Для того, щоб люди з інвалідністю відігравали більшу роль, релігійній громаді може знадобитися переглянути свою політику щодо того, хто може, а хто не може зустрічати тих, хто приходить на богослужіння, хоругвоносцем, співати

в хорі, читати уроки та очолювати молитви людей. Чи доступна вівтарна частина для тих, хто користується інвалідним візком або ходунками? Чи можна відрегулювати мікрофон на різну висоту? Інклюзія вимагає переконання людини з інвалідністю в тому, що вона має доступ до лідерства відповідно до своїх здібностей, поглядів і покликання, відкинувши свої комплекси і розчарування!

82. Жорсткі кодекси «прийнятної» поведінки можуть потребувати послаблення. Так само, як деякі люди не можуть стояти або вклякати, інші не можуть сидіти на місці цілу годину чи більше. Їм може знадобитися стояти або рухатися через біль у спині, м'язові спазми або певне хвилювання, пов'язане з їхньою інвалідністю. Дехто може не розуміти «правил» тиші і бурмотіти собі під ніс, розмовляти, коли інші тихо слухають, або видавати бурхливі голоси в несподівані моменти. У таких ситуаціях, як і у випадку з людьми, які «роблять радісний шум для Господа», співаючи не по нотах, ми можемо набути толерантності, яка визнає таку поведінку легким відволіканням, а не великим роздратуванням.

83. Інтеграція людей з інвалідністю у Церкві є свідченням Божої любові, яку виявляють усі Його сини і дочки. Це також може бути прикладом і натхненням у тих суспільствах, де люди з інвалідністю страждають від принизливої маргіналізації.

ЦЕРКВА ВСІХ І ДЛЯ ВСІХ

84. Ця проміжна заява окреслила ідеали, до яких може прагнути кожне суспільство. Вона передбачає, що з підвищенням стандартів охорони здоров'я людей з інвалідністю будуть цінувати, надавати їм рівність з усіма, піклуватися про них у громаді, а не в установах чи на узбіччі економічно конкурентоспроможних суспільств. За таких режимів надання послуг реабілітація може бути менш важливою, ніж досягнення певної якості життя. Така допомога в громаді є дуже дорогою і наразі не по кишені деяким суспільствам. Вона може навіть стати нежиттєздатною в політичному кліматі, який підтримує економіку з низькими податками.

Справжній догляд у громаді має тенденцію розглядати людей з інвалідністю у цілісному вигляді, як ми намагалися показати в цьому документі, але реабілітація часто має зосереджуватися на конкретних проблемах порушення, тим самим посилюючи медичну модель інвалідності. Реабілітація може зменшити витрати на догляд і запропонувати можливість отримати засоби до існування і місце в суспільстві. Боротьбу за якість і права зазвичай заохочують ті люди з інвалідністю, які не потребують значної залежності, або ті, хто завдяки її послугам отримав можливість приєднатися до чітко виражених груп тиску, які прагнуть рівності і соціальної справедливості.

Незалежно від того, чи церква займається опікою, реабілітацією, капеланським служінням або служінням людям з інвалідністю чи разом із ними, вона повинна визнавати основні положення християнського послання про рівність і гідність та просувати їх на перший план у всій своїй роботі.

85. Церква за визначенням є місцем і процесом спільноти, відкритим для всіх людей без дискримінації, яке запрошує їх до себе. Це місце гостинності і місце, де приймають, як Авраам і Сара приймали Божих посланців у Старому Заповіті (Бут. 18). Це земне відображення божественної єдності, якій водночас поклоняються як Трійці. Це спільнота людей із різними, але взаємодоповнюваними дарами. Це бачення цілісності, а також зцілення, турботи і спільноти водночас. *«Бо як тіло одне, але має членів багато, усі ж члени тіла, хоч їх багато, то тіло одне, – так і Христос»* (1 Кор. 12:12).

86. Ми всі приймаємо і проголошуємо, що це те, чим є Церква і що вона обстоює. Це основа нашої єдності як християн. Тоді чому ж так часто ми маргіналізуємо і навіть вилучаємо певних людей серед нас і навколо нас (зазвичай тих, кого вважаємо незнайомими або чужими, інакшими або, можливо, людьми з інвалідністю)? Скрізь, де це відбувається, навіть через пасивну бездіяльність, церква не є тим, чим вона покликана стати. Церква заперечує власну реальність. У Церкві ми покликані діяти інакше. Як каже апостол Павло, ті частини тіла, які здаються слабшими (зауважимо, що він не каже «насправді слабшими»), є незамінними (1 Кор. 12:22).

87. Коли ми думаємо про людей з інвалідністю, то занадто часто уявляємо їх слабкими і такими, що потребують нашої опіки. Однак у своїх посланнях святий Павло має на увазі, що слабкість не є характеристикою окремої людини чи певної групи, а всієї Церкви. Інвалідність не зачіпає лише окремих людей, але стосується всіх нас разом, як народу Божого, що живе у зламаному світі. Це наш світ розбитий, і кожен із нас є його маленькою, крихкою і дорогоцінною частинкою. Ми всі тримаємо скарб Божого життя в глиняних посудинах (пор. 2 Кор. 4:7). Але ми тримаємо його; і, більше того, ми тримаємо його разом. У нашому ставленні та діях один до одного завжди має бути провідним принципом переконання, що ми є неповними, неповноцінними без дарів і талантів усіх людей. Ми не є повноцінною спільнотою одне без одного. Реагування на людей з інвалідністю та повне залучення їх у життя Церкви Христової не є винятком. Це є визначальною характеристикою церкви.

88. Взаємозалежність є ключовим моментом. Незважаючи на те, що секулярний світ наголошує на незалежності, ми покликані жити як спільнота залежна від Бога і один від одного. Ніхто з нас не повинен вважатися тягарем для інших; і ніхто з нас не є просто носієм тягара. *«Носіть тягарі один одного, і так виконаєте закона Христового»* (Гал. 6:2).

89. Можливо, саме відправна точка в нашому ставленні і в нашій реакції потребує переорієнтації на цьому етапі. Можливо, нам слід враховувати не лише конкретні потреби, але й унікальні дари всіх людей у спільноті. В іншому уривку про Церкву як Тіло Христове святий Павло пише:

«Бо як в однім тілі маємо багато членів, а всі члени мають не однакове діяння, так багато нас є одне тіло в Христі, а зосібна ми один одному члени».

Кожна дитина і кожен дорослий як з інвалідністю, так і без неї, принесуть Церкві свої особливі та специфічні дари і таланти. Це виклик для всіх нас. Так ми зможемо справді бути Церквою всіх і для всіх – Церквою, яка відображає Божий задум щодо людства.

Нехай ми, хто створені на Твою подобу, Боже, віддзеркалюємо Твоє милосердя, творчість і уяву, працюючи над зміною нашого суспільства, наших будівель, наших програм і нашого богослужіння, щоб усі могли брати в ньому участь. У Тобі ми більше не самотні, але об'єднані в одне тіло. Довіряючи Твоїй мудрості та благодаті, ми вдячно молимося в ім'я Ісуса.